

Беларускі народны каляндар на 2018 год

Народны каляндар – гэта сістэма сталых ці рухомых свят, прысвяткаў, абрадаў, гульняў, звычайў, што замацаваны ў фальклоры. Уяўляе пераважна спалучэнне язычніцкай і хрысціянскай культуры. Гэта – фальклорны каляндар: ён складзены на аснове хранонімаў, якія зафіксаваны ў вуснай народнай творчасці беларусаў і ўключае традыцыйныя арыенціры на сельскагаспадарчыя работы і адпачынку ў гадавым, сезонным, месячным і іншых цыклах-рытмах.

Сістэматызаваны беларускі народны каляндар у складзе з велікодна-валачобнымі песнямі, якія ў строгай храналагічнай паслядоўнасці апісваюць традыцыйныя прысвяткі і святы ў тым ліку тыя, што закансерваліся ў непараўнальных паэтычных узорах як Навагоддзі/Навалеці, з’яўляецца нашым шэдэўрам і феноменальнай з’явай сусветнай нематэрыяльнай культуры.

У народным календары на 2018 год прадстаўлены асноўныя святы і прысвяткі з кароткімі тлумачэннямі, прыкметамі, прымаўкамі, урыўкамі з валачобных песень і г. д. Дні (хранонімы), якія адзначаюць беларусы-католікі, выдзелены курсівам. Зорачкай /*/ пазначаны святы «рухомай» царкоўнай пасхаліі.

У наступным, 2019, годзе па праваслаўнай пасхаліі Вялікдзень (Пасха) 28 красавіка, па каталіцкай – 21 красавіка.

Умоўныя абазначэнні: п – панядзелак, а – аўторак, с – серада, ч – чацвер, пт – пятніца, сб – субота, н – нядзеля. Даўжыня дня і моманты ўсходу і захаду ў дні сонцастаяння і раўнадзенстваў падаюцца для Мінска. Больш падрабязна пра значэнне хранонімаў календара можна прачытаць у нашых кнігах «Беларускі народны каляндар» (Мінск, 1993, 2002).

✿ Студзень ✿

1. п. Новы год. ВКЛ перайшло на студзеньскі стыль у 1550 г., Расія – з 1700 г. «А хто ўпярод? Новы ж год».

6. сб. Першая, Посная куцця. Перадкалядная вячэра. Які дзень, такі і год. **Тры Каралі.** Католікі праводзілі маскіраваны абрад «Тры каралі», або «Гэроды».

7. н. Раство Хрыстова. Пачатак **Каляд.** «Ой, Калядачкі, бліны-ладачкі...». Калядавалі. Насілі «звязду». Паказвалі батлейку. На Каляды праводзілі ігрышчы («вадзілі казу», «жанілі Цярэшку», «пяклі ката», гулялі ў «Яшчура» і інш.).

9. а. Сцяпан. «На святога Сцяпана вышэй слуга за пана».

13. сб. Шчодрая куцця. Пачатак **Шчодрого тыдня.** «Мароз, хадзі куццю есці».

14. н. Васілле. Новы год па правасл. календару. «Сею, сею пасяваю, з Новым годам вас вітаю».

18. ч. Трэцяя, Галодная, Вадапосная куця. Апошнія дні Каляд. «Каляда ад'язджае».

19. пт. Вадохрышча (Кшчэнне). «Святое Кшчэнне ваду ксціла..., свет ачысціла і ваду наверх пусціла», «На Вадохрышча завіруха – на Вялікдзень таксама».

20. сб. Прывадохрышча – заканчэнне Каляд. Пачатак **Малой вясельніцы** (да посту).

24. с. Аксіння. «Аксіння дарогу перамяце, а корм падмяце». **Фядос.** «На Фядоса цёпла».

25. ч. Таццяна. Свята студэнтаў. **Павел.** «Вее вецер – будзе вайна».

31. с. Апанас, Гусінае свята. Свята свойскай жывёлы. «Хавай нос у апанасаўскі мароз».

✽ Люты ✽

1. ч. Ігнат. «На святога Ігната зіма багатая».

2. пт. Грамніцы, Стрэчанне. «Калі на Грамніцы нап'ецца певень вадзіцы, то на Юр'я наесца вол травіцы», «Грамніца – хлеба палавіца».

4. н.*Памінальніца. Канец Памінальнага тыдня. Калі “вея” ў нядзелю, то авёс трэба сеяць на 9-м тыдні, калі ў панядзелак – то на 8-м, калі ў сераду ці чацвер – то пакідалі “дзесяцінкі дзве”.

5. п. *Рабы тыдзень, Вясельніца, Развіталны, Сырапусны тыдзень. Тыдзень перад Масленіцай. Які добры дзень на Масленным тыдні, у той дзень ад Іллі сеялі лён. Дзяўчаты вешалі “калодкі” не жанатым хлопцам. **Агата.** Каровіна свята. «Хлеб і соль святой Агаты не пусціць бяды да хаты».

6. а. Паўзіміца Аксіння. «На Аксіні мяце». **Дарота.** «Па Дароце высахнуць хусты на плоце».

11. н. Ігнат. «Ігнат Грамніцам рад».

14. с. *Лысая серада. Праталіны-залысіны. ***Серада Папяльцовая** (пач. Вялікага посту ў католікаў). **Трыфан.** «На Трыфана зорна – вясна позняя». **Валянцін.** Свята закаханых.

15. ч. *Блакiтны чацвер. Тумановы дзень. ***Крывы, Тлусты чацвер, Валосы, Валосся.** Свята жывёлы. «На Валосага бліны пяклі ці аладкі, каб былі валы гладкі». **Грамніцы, Стрэчанне.** «Зіма з летам сустракалася, пра здароўейка пыталася», «На Грамніцы палавіна зіміцы».

16. пт. *Дзедава пятніца, Стрэчаньскія Дзяды.

17. сб. *Масленыя Дзяды (Бабы). «Дзяды не зналі бяды, а нашы ўнукі зазналі мукі».

18. н. *Масленіца. «Масленіца ў “вятху” (пасля поўні) – дзяржы пшаніцу ў мяху, сей пшаніцу на ўсю руку». ***Гуканне вясны.** «Блаславі, божа, зіму замыкаці, вясну загукаці». На Палессі вадзілі карагоды, “спявалі чырачку”, насілі ёлку з вянком. **Агата.** Каровіна свята.

19. п. *Паласказуб. Першы дзень Вялікага посту. Паласкалі зубы гарэлкаю.

21. с. *Уступная серада. Каб урадзіў лён, мылі верацёны ці калаўроты, хадзілі ў карчму і пераскаквалі цераз пень.

24. сб. *Зборава субота. Абрад “споведзі дзежкі”. **Улассе.** Свята жывёлы. «Аўлас на сыры лас». **Мацей.** «На Мацея дарога пацее», «На Мацея адліга – будзе мароз».

25. н. *Зборніца, Ізбор. Адзін з варыянтаў Новага года/лета ў час прыняцця юліянскага летазлічэння. «Святы Ізбор упярод ступіць». Пачатак збору ў поле.

26. п. Фаціння. Заступніца ад хвароб.

✧ **Сакавік** ✧

4. н. Казімір. «Святы Казімір дровы сякець».

9. пт. Янка, Паўраценне. Мядзведзь паварочваецца ў бяглозе на другі бок.

12. п. *Пачатак Храстовага тыдня. Пяклі “храсты”. Засеўкі. Абрад “жаніцьбы коміна”. **Рыгор.** «На святога Рыгора ідуць рэкі ў мора».

13. а. Васіль Капальнік. Са стрэх капае.

14. с. *Серадапосце. Выпякалі “храстцы”. **Аўдоця Вясноўка. Гуканне вясны.** «На Аўдокі голы бокі». (1.03 Новы год у мінулым, сакавіцкі каляндарны стыль). «Святы Еўдакей ... пераступ года».

15. ч. Хвядот. «На Хвядота занос – усё сена знясе».

17. сб. Герасім Гракоўнік. «Герасім гракоў прыгнаў».

18. н. Вясновае раўнадзенства. Усход – 07.17, захад – 19.18.

19. п. Пачатак *Пахвальнага тыдня. «Дзікая качка яйцом пахваліцца».

Язэп. «Святы Язэп сярод посту шлюб дае прахвосту». «На Язэпа пагода – год ураджайны».

22. ч. Саракі. Было Новым годам/летам. «Святыя Саракі наперад пайшлі». Свята птушак. Прылятае 40 выраяў. «Святыя Саракі ў поле саху валаклі».

Прыска. «На святога Прыску праб’е лёд і пліска».

23. пт. *Пахвальная пятніца. Мышцё дзежак.

24. сб. *Пахвальная субота. Не грывелі кроснамі, каб гром не грывеў.

25. н. * Пальмова нядзеля. «Вярба б’е, не я б’ю». **Рыгор.** «На Рыгора зіма ідзе ў мора». **Дабравешчанне, Звеставанне.** «І птушка гнязда не кладзе». Прылёт бусла. Гуканне вясны. Было Новым годам. «Перша свята – нова летца, Благавешчан зямлю сушыць».

26. п. Пачатак *Вербнага тыдня. Міжблагавешчыны (да 7 красавіка).

Забарона на “запасванне” кароў.

27. а. Арына. «На Арыну сей капусту ў расадніках».

30. пт. Аляксей Цёплы. Дзень рыбалова. «На Цёплага Аляксея рыба ідзе на нераст, карова на верас, а бортнік на хвою».

31. с. Палікарп. Пачатак бясхлебіцы.

❶ **Красавік** ❶

1. н. *ВЯЛІКДЗЕНЬ (у католікаў). ***Вербніца. Дар’я Вясення.** Адбельвалі палотны.

2. п. Пачатак *Белага, Вялікага, тыдня. *Чысты панядзелак. Бялілі і мылі ў хаце.

- 3. а. *Чысты аўторак.** Каб на людзей і “гаўядо” не напала “парша”, трэба ўсё мыць.
- 4. с. *Дравяная страсць.** Мыноць усё дравяное.
- 5. ч. *Чысты чацвер.** Лазня. Абрад мыцця дзежкі.
- 6. пт. *Чырвоная, Велікодная, пятніца.** Сеялі гарох. **Камаедзіца.** Свята мядзвездзя. **Благавеснік.** Пяклі пірагі “буславы лапы”.
- 7. сб. *Вялікая, Чырвоная, субота.** Фарбавалі яйкі. Канец Вялікага посту. **Благавешчанне.** «Благавешчанне без ластавак – халоднае лета». Абрад «Страла».
- 8. н. *ВЯЛІКДЗЕНЬ.** «Хрыстос уваскрос! – Сапраўды ўваскрос!». Быў Новым годам. «Першае свята – свята Вялікадня». **Благушта.** «На Благушту сей капусту».
- 9. п. Працяг *Велікоднага тыдня.** «Першы дзень пірагі маюць, а сярэдні пагуляюць, а паследні дзень выпраўляюць». **Матрона.** «На Матрону шчупак хвостом лёд разбівае».
- 11. с. *Градавая серада. Праводны, Мёртвы, тыдзень.** «Пайшла зіма да Кіева, а лета нам пакінула».
- 12. ч. *Людавы дзень.** Раней у Віленскай губерні білі і качалі яйца з лубкоў, гушкаліся на арэлях. ***Вялікадне мёртвых (Наўскі Вялікдзень, Мёртвы Вялікдзень, Наўскі чацвер).** Дзень памінаання на могілках. Хлопцы і дзяўчаты абліваліся вадою.
- 13. пт. *Прашчэнне.** Абліваліся вадою.
- 14. сб. Прабуджэнне хатніка.** У гэты дзень хлусілі, каб забытаць хатніка. «Апрэль – нікому не вер». **Мар’я.** Калі ў ясную ноч прыбывала вада, то суха будзе ў жніво на хлебнай ніве.
- 15. н. *Праводная нядзеля.** «Ідзі, зіма, да Кучава, як ты нам надакучыла».
- 16. п. *Радаўнічныя Дзяды.**
Мікіта. «Калі на Мікіту крыгаход, то няма ні клёву, ні лову рыбаловам».
- 17. а. *Радаўніца.** «На Радаўніцу да абеду пашуць, па абеду плачуць, а к вечару скачуць».
- 21. сб. Руф.** Руф рушыць снягі.
- 23. п. Юры.** (Новы год па задзяку). «Першае святца – святы Юр’я», «Як зязюля закукуе за 12 дзён да Юр’я на “голы” лес, то не чакай ураджаю і будзе хварэць жывёла». **Войцах.** «Святы Вайцеху выпусціў жаўранка з меху».
- 24. а. Анціп – ахоўнік зубоў.**
- 25. с. Марк.** «Дождж на Марка, дык зямля як шкварка».
- 28. сб. Пуд.** «Пуд снег пугне».
- 29. н. *Міраносцы.** «На Міраносця п’яныя бабы цігаюць адна адну за валосця». **Арына.** «На Арыну сей капусту».
- 30. п. Пачатак *Пераплаўнага, Чарвівага, тыдня.** Не трэба садзіць, бо заядуць чэрві. **Зосім – ахоўнік пчол. Андрыянава ноч, Андрэй.** Ноч дзявочай варажбы і чараўніцтва.

⦿ *Травень* ⦿

- 1. а. Кузьма.** «Май Кузьма з морквінай сустракае, а Пахом з гурком».

2. с. *Градавая, Пераплаўная, серада. Засцярогі ад граду і дажджу.
5. сб. Ляльнік. Свята Лялі – дачкі Лады.
6. н. Юр'е. Свята жывёлы. «Як дождж на Юр'я – хлеб будзе і ў дурня». Абрад «Страла».
7. п. Алісей. «Прышоў Алісей – авёс пасей». **Бабскія розбрыкі**. Скокі жанчын і качанне па зямлі дзеля ўрадлівасці.
8. а. Марк. «Дождж на святога Марка – дык зямля, як шкварка». **Станіслаў**. «Сей лён на Станіслава – вырасце як лава».
10. ч. *Ушэсце. Унебаўшэсце пана Езуса. Свята агляду жыта. **Ярылавіца**. Свята Ярылы.
11. пт. *Градабойцы, Ледавіты дзень (Віленская губ.).
13. н. Якуб. «На Якуба грэе люба».
14. п. Макарэй. Абрады ля вады.
15. а. Барыс. Апякун поля і жывёлы.
17. ч. *Ушэсце. Абрад «Страла».
18. пт. Арына Расадніца. Дзень высаджвання расады ў Паазер'і.
20. н. *Сёмуха, Зялёныя святкі. Свята зелені. «На Духа будзе цёпла і суха». **Антоній**. «На святы Антоній сей авёс для коней, а як удасца дык і прадасца».
21. п. Іван Веснавы. Апякун земляроба. «На Івана каласок, а на Пятра піражок».
22. а. Мікола Веснавы. Свята пастухоў. **Алёна**. «Сей лён на Алену, будзе кашуля па калена».
23. с. *Градавая серада. Зілот. «Сей пшаніцу на Зілота, і яна будзе як злата».
24. ч. Макей. «Мокра на Макея – і лета не прасушыць». **Кірыла і Мяфод**. Калі дзень мокры – і лета будзе мокра.
25. пт. *Сёмушныя Дзяды. **Епіфан**. «На Епіфана раніца ў чырвоным каптане, неба з барваю – гарачае лета».
26. сб. *Духавая субота, Зялёная субота.
27. н. *Сёмуха, Тройца. Культ продкаў і расліннасці. «Павядзём Куста пад гай зялёненькі...». **Сідары**. «Прышлі Сідары – прышлі і сіверы».
28. п. *Русальніца, Іван ды Мар'я. Праводзіны вясны. «На Граннай нядзелі Русалкі сядзелі...». **Пахом**. «Святы Пахом павее цяплом». «Сей агуркі на Пахом – будзеш насіць мяхом».
29. а. *Конскі Вялікдзень. Свята коней. **Магдалена**. Зязюльку прысылае.
30. с. *Градабой, Серада Русаль. Здабывалі з ясеня святы агонь.
31. ч. *Наўская Тройца, Абліваха. Памінанне. ***Божае цела, Зелянок**. Шэсць дзеў. «Лён сей позні». **Канпелька Матруна**. «У зямлю махнула». **Фядот**. «Як на дубе апушка – у Фядота поўна аўса кадушка».

○ Чэрвень ○

2. сб. Тры пакутнікі. «Няма лета, але пасля іх не бывае зімы».
3. н. *Русальчыны розыгры. Засцерагаліся рос. ***Пятроўскія запускі**. Развівалі вянкі. **Алёна, Ульяна**. Дзень ільну.

- 4. п. *Пятроўка (Петравіца)** Пятроўскі пост да 11 ліп. Пятроўка-галадоўка. **Васіліск.** «Ад Васіліска і салавей блізка».
- 5. а. Дзень Ефрасінні Полацкай.** Хадзілі ў Полацк пакланіцца і абракацца.
- 7. ч. *Дзвятнік.** Перавод уніятаў у праваслаўе. «Дзеўяць ягодзін на ветцы».
- Ян.** «Рой перад Янам – пчаляр будзе панам».
- 8. пт. *Дзевятуха.** Дзень ад навальніцы.
- 13. с. Ерамей. Антоній.** «Антоні, аддай коні».
- 14. ч. *Дзясятнік.** «Дзясятнік гнаі возіць». **Юстын і Харытон.** «Юстын цягне ўверх каноплі, а Харытон – лён».
- 15. пт. *Дзясятка.** «Косы точыць», «Жыта паспявае».
- 16. сб. Лук'ян.** Паўднёвы вецер на Лук'яна – на добры ўраджай яравых.
- 19. а. Летняе сонцастаянне.** Усход – 04.37, захад – 21.45. *Даўжыня дня – 17.08 гадзін.*
- 21. ч. Тодар.** «На Тодара раса – канпель паласа».
- 22. пт. Кірыла.** Пачыналі касавіцу ў Паазер'і.
- 23. сб. Купала.** У старажытн. – Новы год/лета.
- 24. н. Ян Купальны.** «Сонца грае».
- 25. п. Анапрэй.** «Хто на Нупрэя пасее грэч, той будзе бліны печ».
- 26. а. Акуліна Грачышніца.** Сеялі грэчку. **Задзярыхвост.**
- 28. ч. Амос.** «Прышоў Амос – цягне ўгору авёс»
- 29. пт. Ціхан.** «Пеўчыя птушкі заціхаюць». **Пятрок.** «Да Пятра зязюльцы кукаваці», «Прышоў Пятрок – апаў лісток, прыйдзе Ілья – ападуць і два».

☂ Ліпень ☂

- 6. пт. Купалле.** Свята Сонца і каханья. «Дзень адбаўленне, ночы прыбаўленне».
- 7. сб. Іван Купала.** «Учора была Купала, а сёння Іван».
- 8. н. Данат.** «Святы Данат коскі точыць, сянце косіць».
- 10. а. Самсон.** «На Самсона дождж – сем тыдняў то ж». **Сем братоў.** «Сем братоў варожаць, колькі тыдняў пагоды».
- 12. ч. Пятро.** Свята заканчэння Купалля.
- 13. пт. Паўпятро.** Дзень талакі. **Сымон і Юда.** «На Сымана й Юды конь баіцца груды».
- 14. сб. Кузьма і Дзям'ян.** Свята кавалёў. «Святы Пятро жыта спеліць, св. Кузьма сярпы робіць, а св. Дзям'ян сена грабе».
- 17. а. Андрэй.** «Авёс у світцы, а на грэчцы і кашулі няма». «Андрэй усіх мудрэй».
- 18. с. Свята Месяца.** «Месяц гуляе».
- 21. сб. Казанская. Пракоп.** Пракоп бок прыпёк. **Данат.** «Святы Данат коскі точыць».
- 25. с. Прокл.** Засцерагаліся вялікіх рос. **Якуб.** «На Якуба хлеба поўна губа».
- 26. ч. Гаўрылей.** Засцеражэнне ад граду. **Ганна.** Снапы кладзе.
- 27. п. Серпавіца, Шыпілінка** (пятніца перад Іллёю). Дзень “зазубрывання” сярпоў.
- 29. н. Афінаген.** Заціхаюць птушкі.

☙ **Жнівень** ☙

1. с. **Макрыны**. «Глядзі восень па Макрыні».
2. ч. **Ілля**. Свята дажджоў і навальніц. «Ілля нарабіў гнілля», «Укінуў у воду кусок ільда».
4. сб. **Мар'я**. «Магдалена – вады па калена».
6. п. **Барыс Палікоп**. «Барыс і Глеб – паспеў хлеб».
7. а. **Ганны**. «Святы Ганны бабкі стаўляюць».
9. ч. **Палікоп**. Паліць копы. **Панцеляймон**. Сцяляў ад хвароб галавы.
11. сб. **Лаўрын**. «На Лаўрына спяшай да млына».
12. н. **Сіла**. Жыта сей.
14. а. **Макавей, Першы Спас**. Свята маку і мёду. **Спасаўка**. Пост да 28 жніўня.
15. с. **Базыль**. «Базыль авечкам воўну дае». **Прачыстая, Зельная**. «Прыйшла Прачыста – стала поле чыста».
16. ч. **Антонь Віхравей, Рох**. «Кірмаш на паненак».
17. пт. **Еўдакія**. Агуркі збірае.
19. н. **Яблычны Спас**. Свята садавіны.
23. ч. **Лаўрэн** – свята млынара.
24. пт. **Баўтрамей**. «Св. Баўтрамей высылае буслоў па дзяцей». «Прыйшоў Баўтрамей – жыта на зіму сей».
27. п. **Міхей**. Выспяваюць брусніцы.
28. а. **Прачыстая**. Свята ўраджаю.
29. с. **Трэці Спас**. Свята хлеба. **Ян**. «Ян на лета прыйшоў, а ўжо восень знайшоў».
30. ч. **Міроны Ветрагоны**. «Пыл па дарозе гоняць, па прыгожым леце стогнуць».
31. пт. **Флор і Лаўр**. Свята коней. **Арабінавыя дзень і ноч**. “Сухая” навальніца, дождж.

☙ **Верасень** ☙

5. с. **Лупа**. «Сей на Лупа – будзе жыта купа».
7. пт. **Баўтрамей**. «Жыта на зіму сей».
8. сб. **Другая Прачыстая**. «Меншая Прачыста – канчай сеяць начыста».
10. п. **Мацей**. Абаронца ад п'янства.
11. а. **Калінавік, Іван Крываўнік**.
13. ч. **Кіпрыян**. Журавель збіраецца ў вырай.
14. пт. **Сымон**. Абрад «жаніцьбы коміна». (Асенняе Навалецце/Навагоддзе з 1493 г.). Закрываанне зямлі. **Бабіна лета. Узвіжанне**.
19. с. **Цуды, Міхал**. «Міхал з поля спіхаў».
21. пт. **Багач, Нараджэнне Божае Маці**. Свята заканчэння ўборкі зерневых. Засідкі.
24. п. **Тадора**. «На Тадору ўсякае лета заканчваецца».

25. а. *Асенняе раўнадзенства. Усход – 07.01, захад – 19.02.*

26. с. *Стаўроўскія Дзяды.*

27. ч. *Звіжанне.* Свята закрывання зямлі на зіму. Гадзюкі – у кучу.

29. сб. *Міхал.* «Калі на Міхала з поўначы вецер вее, то не май на надвор'е надзеі». **Сіцыян.** «Святы Сацыян ды ляны пасцілаў»

☼ *Кастрычнік* ☼

2. а. *Зосім.* Журавіны на Зосіма ўздымаюцца – мароз на Пакровы ўдарыць.

3. с. *Астап, Астаф'я.* Прыкметы па ветру.

4. ч. *Пранцішак, Францішак.* «На Пранцішка зярнят шукае ў полі мышка».

8. п. *Сяргей.* Жалезны тыдзень.

9. а. *Іван Шаптун, Іван Кураед, Багаслоў.* Шапталіся свахі пра нявест.

14. н. *Пакровы, Трэцяя Прачыстая.* Вясельная пара. «Свята Пакрова, пакрый зямельку лісточкам, а галоўку – вяночкам». «Пакровы – зарыкалі каровы». Дзявоцкае лета (па 21.10). Прымалі “ў дзеўкі” сябровак.

21. н. *Трыфан, Палагея.* «Золкім ветрам вее». **Зміцер.** «Да Змітра баба хітра».

25. ч. *Марцін* – свята млынароў.

28. н. *Сымон і Юда.* «Сымон з Юдаю працу ў полі канчаюць, хаты аглядаюць». **Параскева Пятніцкая.** Забарона на прадзенне.

29. п. *Лонгін.* Збавіцель ад хвароб вачэй.

30. а. *Паклоны.* Дзень адбівання паклонаў.

31. с. *Лука.* «Хто сее да Лукі, не будзе мець ні хлеба, ні мукі». Дзень іканапісцаў. **Юльян** – ахоўнік дзяцей.

☼ *Лістапад* ☼

1. ч. *Усе святыя.* Памінальны дзень.

2. пт. *Задушны дзень.* Памінальны дзень.

3. сб. *Асяніны, Змітраўскія Дзяды.* «Святыя дзяды, завём вас...».

4. н. *Казанская.* «Да Казанскай – не зіма, а пасля – не восень; зранку дождж, з вечара – снег. Выязджай на Казанскую на калёсах, а палазы зсабой прыхапі»

8. ч. *Зміцер.* «Да Змітра дзеўка хітра». Канец надзеі выйсці замуж у гэтым годзе.

9. пт. *Тодар.* «На Тадора поўна камора».

10. сб. *Параскі.* Апякунка жанчын і рукадзелля.

11. н. *Настуся.* Настуся стрыжэ авечкі. **Марцін.** «Мядзведзь кладзецца ў бярлогу».

12. п. *Артошка.* Пачатак прадзення.

14. с. *Кузьма-Дзям'ян.* Апякун земляробства, кавалёў і вяселля.

21. с. *Міхайлаў дзень.* Абаронца ад грому. Мядзведзі ідуць у спячку.

22. ч. *Матрона.* «З Матроны становіцца зіма».

24. сб. *Хвёдар Студзянец.* «Хвёдаравы вятры галоднымі ваўкамі скуголяць».

25. н. Іван Міласцівы. Дзень падарункаў. **Кацярыны.** «Кацярына забрала лета».

27. а. Юстыніян. Апякун плоднасці і дзяцінства. **Піліп.** Пярэдадзень Піліпоўскага посту (да 7 студзеня).

28. с. Піліпаўка – перадкалядны пост.

29. ч. Мацей. «На Мацея зіма пацее».

30. пт. Андрэйкі. Дзявочае свята.

Снежань

2. н. Адвент. Перадкалядны пост.

4. а. Увядзенне. Водзяцца ваўкі. **Барбара.** «Барбара ноч урвала, а дзень надтачыла».

5. с. Пракоп. Савы. «Барбара мосціць, Сава цвікі войстрыць, а Мікола прыбівае».

6. ч. Матрыхваны. Не пралі. **Мікола.** «Хвалі зіму па Міколе».

7. пт. Кацярыны. «Забрала край лета».

9. п. Юр'е Зімовы. Юра мосціць. **Ганны.** «Ад Ганны да Каляд два тыдні і два дні».

13. ч. Андросы, Андрэйкі. Варажылі.

14. пт. Навум. Наставіць на вум.

17. п. Варвары. «Мікола і Варвара ноч урвалі».

18. а. Савы, Міколін бацька. «Сава мосце, а Мікола гвоздзе».

19. с. Мікола Зімовы. «Без Міколы небывае ні зіма, ні лета». «Мікола марозам гвоздзіць».

22. сб. Ганны. «Ганны – прыбавіцца багата дня», «Ганкі – палічаны дзянькі».

23. н. Зімовае сонцастаянне. Усход – 09.27, захад – 16.50. Даўжыня дня – 07.23 гадзіны.

24. п. Посная куця. Пачатак Каляд (да 6 студз.).

25. а. Спірыдон Сонцаварот. Божжае Нараджэнне. Было Новым годам. «Свята Ражаство упярод пашло, новы гадок павёў радок».

26. с. Сцяпан. «Кожны сабе пан».

31. п. Марк. «Марка да Варка – няхай будзе парка». **Багатая куця. Сільвестр.** Варажылі дзяўчаты.